

Teresa Chynczewska-Hennel

University of Białystok (Poland)

ORCID: 0000-0002-9847-4540

Profesor Ihor Skoczylas (5 IV 1967 – 20 XII 2020)

Professor Ihor Skochylas (5 IV 1967 – 20 XII 2020)

Abstract:

This article is written in memoriam of Ihor Skochylas, a historian and outstanding researcher. In 1993 he graduated from the Ivan Franko National University of Lviv. He worked at the Academy of Sciences of Ukraine and then at the Ukrainian Catholic University in Lviv. He was visiting professor at the Ukrainische Freie Universität in Munich. He is the author of 250 scientific publications on the history of the Ternopil region and, above all, the history of the Church in Ukraine in the broader perspective of the history of the First Republic and in connection with the universal Church. Innovative research by Ihor Skoczylas is related to the search for a “mental map”. The book by Ihor Skoczylas, co-authored with A. Gil, entitled “Eastern Churches in the Polish-Lithuanian state” (Lublin-Lviv 2014).

Keywords: Ihor Skochylas, in memoriam, Lviv, historian.

Nigdy nie pomyślałam, że Ihor odejdzie tak wcześnie. Braliśmy ostatnio wspólnie udział w Międzynarodowej Konferencji zorganizowanej przez Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie, w dniach 18-19 listopada 2020 roku. Tematem konferencji było „Dziedzictwo Synodu Zamojskiego 1720-2020. Wyzwania i perspektywy”. Dyskutowaliśmy w gronie naukowców zajmujących się problematyką wyznaniową w dawnej Rzeczypospolitej oraz w czasach współczesnych. Referenci reprezentowali uczelnie z Polski, Włoch, Ukrainy i Białorusi. Ponieważ to czasy pandemii, większość uczestników połączyła się z organizatorami dzięki formatowi *on – line*. Jesteśmy od prawie już roku przyzwyczajeni do tego typu kontaktów,

w ten sposób odbywają się zajęcia ze studentami, egzaminy, rady naukowe, obrony prac doktorskich i spotkania konferencyjne. Kiedy zobaczyłam na ekranie komputera mojego Kolegę ze Lwowa, wróciły wspomnienia naszych spotkań kongresowych, konferencyjnych i koleżeńskich z Warszawy, Rzymu, Lwowa, Kijowa.

Pamiętam dobrze Jego odwiedziny w moim domu, razem z profesorem Andrzejem Gilem przy kawie rozmawialiśmy o perspektywach współpracy historyków polskich i ukraińskich. Patrzyliśmy z okna mojego pokoju zatłoczonego książkami i papierami w dal – na las. Nas już nie będzie, ale las będzie rósł – nie pamiętam, kto wówczas wypowiedział to. Las – ileż symboliki kryje w sobie to słowo – pierwszy dom człowieka, schronienie duszy, miejsce istot nadprzyrodzonych, ratunek dla naszej planety... Rozszerzać można tę symbolikę niemal w nieskończoność. Ale wówczas nie uświadamialiśmy sobie, w jak nieoczekiwany sposób, niezrozumiały wtedy dla nas, czas bezlitośnie przyspieszy.

Gawędziliśmy sobie w przerwach tej ostatniej wspólnej konferencji, ja w Warszawie w moim mieszkaniu, Ihor we Lwowie. Opowiadał o swojej i swoich kolegów pracy, o tym, że mimo zagrożenia Covidem czują się wszyscy dobrze.

Minął miesiąc od tamtego spotkania. Wiadomość o Jego śmierci dotarła nagle, niespodziewanie, okrutnie, bez jakiegokolwiek zrozumiałego tu na ziemi sensu. Ihor odszedł zaatakowany przez działanie bezwzględnie niszczącego wirusa.

Młody, w pełni sił do dalszego życia i działania – pozostawił swoją zrozpaczoną rodzinę, bliskich, przyjaciół, kolegów.

Ihor Skoczylas (Skochilyas) urodził się 5 kwietnia 1967 roku w Cyganowie, w powiecie Borszczów, w obwodzie Tarnopolskim. Wówczas Ukraina znajdowała się w ZSRR. Ihor przeżywał bardzo, jak wszyscy jego rodacy, ogromną radość z odzyskania niepodległości, cenił ją i przestrzegał swoich uczniów, że nie wolno jej już nigdy utracić. Od najmłodszych lat interesował się historią, uważał, że historia powinna uczyć ludzi, jak bardzo ważna jest wolność narodów i każdego pojedynczego człowieka. Jego Alma Mater to Lwowski Uniwersytet Narodowy imienia Iwana Franki, na którym ukończył

w roku 1991 z wyróżnieniem kierunek historyczny. Zaangażował się, jeszcze w czasach studenckich w działalność lokalnego towarzystwa propagującego wiedzę historyczną i został rychło współzałożycielem Towarzystwa „Dzherelo” (Borszczow) oraz współredaktorem „Kroniki Borszczowa”. W latach 1992-1995 był członkiem Rady Redakcyjnej naukowego zbioru „Ukraina w przeszłości” a także Przewodniczącym Zespołu Historycznego i członkiem Komisji Archeologicznej Naukowego Towarzystwa Szewczenki. Był też członkiem Ukraińskiego Towarzystwa Heraldycznego.

Profesor Ihor Skoczylas od 1993 roku pracował naukowo w Instytucie Archeografii Ukraińskiej i Źródłoznawstwa Narodowej Akademii Nauk Ukrainy we Lwowie przechodząc przez kolejne szczeble naukowe. Od roku 1999 pracował jako wykładowca, a od 2020 roku był kierownikiem Katedry Historii Kościoła w Ukraińskim Katolickim Uniwersytecie. Od roku 2010 pełnił funkcję Dziekana Wydziału Nauk Humanistycznych na tej Uczelni, w 2016 roku został także prorektorem do spraw nauki.

W latach 2013–2015 był profesorem wizytującym (Visiting Professor) w Ukraińskim Wolnym Uniwersytecie w Monachium (Ukrainische Freie Universität).

Dorobek naukowy Profesora Skoczylasa jest imponujący, ponad 250 artykułów, opracowań dotyczących historii regionu Tarnopola, historii Kościoła na Ukrainie w zawsze szerokim ujęciu widzenia tego zagadnienia z perspektywy Rzeczypospolitej i związków z Kościołem powszechnym. Swoje prace publikował w języku ukraińskim, angielskim, włoskim, litewskim, polskim i rosyjskim.

Językiem polskim i włoskim, wiem z doświadczenia, bo w tych językach z Nim rozmawiałam, posługiwał się bez najmniejszego błędu i akcentu. Widać było od pierwszych słów w rozmowie, że miał niewątpliwy, nie dany wszystkim talent lingwistyczny, ale miał też coś znacznie ważniejszego. Był obdarzony ogromną elegancją w sposobie wypowiedzenia, pisania i przede wszystkim oznaczał się widoczną dla nas kolegów szlachetnością charakteru.

Nie miejsce tu, w tym smutnym wspomnieniu wymienić choćby najważniejsze Jego publikacje. Nie można jednak pominąć

na przykład monografii z 2004 roku opublikowanej we Lwowie *Heneralni vizytatsii Kyivskoi i uniinoi mytropolii XVII-XVIII stolit: Lvivsko-Halycko-Kamianecka yeparkhiia*, T. 2.

Znając doskonale archiwalia rzymskie, które wykorzystywał w swych pracach Profesor Skoczylas, powstawały publikacje oryginalne uwzględniające szeroki wachlarz źródeł. Wiele nowego wносиły książki i artykuły dotyczące także wizytacji kościołów i klasztorów diecezji włodzimierskiej z końca XVII i początku XVIII wieku. Współpraca z polskim historykiem, profesorem Andrzejem Gilem układała się pomyślnie, przynosząc w efekcie cenne pozycje. Pragnę tu zwrócić uwagę na obszerne studium obu Autorów, na książkę *Kościół Wschodnie w państwie polsko-litewskim w procesie przemian i adaptacji: Metropolia Kijowska w latach 1458-1795*, (Instytut Europy Środkowo-Wschodniej, Lublin–Lwów 2014). Pozycja ta była recenzowana przez piszącą te słowa na łamach naszego Rocznika¹. Należy zwrócić uwagę, iż Autorzy wykorzystali w pracy nad historią Kościołów Wschodnich – prawosławnego i unickiego (greckokatolickiego) w omawianym okresie, rozumianym jako okres przemian i adaptacji w państwie polsko – litewskim, bogaty materiał źródłowy, drukowany i rękopiśmienny z archiwów polskich, ukraińskich, litewskich i rosyjskich. Charakterystyczne i nowatorskie zarazem w badaniach Profesora Ihora Skoczylasa było zawsze poszukiwanie „mentalnej mapy”, rozumianej jako szerokiej przestrzeni wiernych, tej której nie uwzględniają dawne podziały administracyjne, mające wpływ na nasze rozumienie podziałów kształtowane przez widzenie map. A przecież zdaniem Uczonego postrzeganie odległych miejsc i przestrzeni wokół zmieniało się z czasem i dlatego rozumienie istoty takich wyobrażeń można dostrzec właśnie dzięki konceptowi „mapy mentalnej”.

¹ T. Chynczewska – Hennel, *Andrzej Gil, Ihor Skoczylas, Kościół Wschodnie w państwie polsko – litewskim w procesie przemian i adaptacji: Metropolia Kijowska w latach 1458-1795, Instytut Europy Środkowo – Wschodniej, Lublin – Lwów 2014*, ss. 683, „Studia Polsko – Ukraińskie”, Warszawa 2015, 2, s. 195-200.

To, co bardzo ważne podkreślenia w pracach Ihora Skoczylasa, to niezgoda na widzenie Kijowa, tradycji Rusi Kijowskiej i kijowskiego chrześcijaństwa narzucanej przez propagandę rosyjską, ściśle zresztą dla celów politycznych nie przecież dla wrażliwości historycznej czy religijnej. Rzetelna analiza historyczna, głęboka znajomość przeszłości, prawdziwa naukowa refleksja – to powinność każdego prawdziwego historyka. I to przesłanie przewija się w badaniach historycznych Profesora Skoczylasa.

Ihor Skoczylas był laureatem wielu nagród i wyróżnień również w Polsce. Jego prace wysoko zawsze oceniano. Recenzowana na łamach „Studiów Polsko – Ukraińskich” książka Ihora Skoczylasa i Andrzeja Gila uzyskała prestiżową nagrodę Wydawców Katolickich „Feniks” w Warszawie w roku 2015.

Profesor Ihor Skoczylas zmarł 20 grudnia 2020 roku - w pełni sił twórczych, zawodowych, pozostawił nas wszystkich bliskich w ogromnym żalu. Będziemy o Tobie pamiętać i o lesie, by tam móc pomilczeć wśród drzew i pomedytować o sprawach godnych i mądrych dobrego Człowieka – tak jak czynił to Horacy (*Listy* 1.4.4).

References

- Chynczewska – Hennel T., Gil A., Skoczylas I., *Kościół Wschodnie w państwie polsko – litewskim w procesie przemian i adaptacji: Metropolia Kijowska w latach 1458-1795, Instytut Europy Środkowo – Wschodniej, Lublin – Lwów 2014*, ss. 683, „Studia Polsko – Ukraińskie”, Warszawa 2015, 2, s. 195-200.